

Факультет сокращенной подготовки. – Екатеринбург: Изд-во Урал. гос. экон. ун-та, 2008. – 183 с.

Кривошей В.В.

КАРЬЕРНЫЙ РОСТ ПЕРСОНАЛА ПРЕДПРИЯТИЙ РЕСТОРАННОГО ХОЗЯЙСТВА

Рассмотрены проблемы обоснования эффективности проведения мероприятий повышения уровня карьерного роста предприятий ресторанного хозяйства в современных условиях хозяйствования.

Ключевые слова: трудовой капитал, предприятия ресторанного хозяйства, персонал, карьерный рост, структура персонала.

Kryvoshei V.V.

GROWING QUARRIES PERSONNEL OF THE RESTAURANT BUSINESS

The Considered problems of the motivation to efficiency of the undertaking action(measure) increasing level growing quarries restaurant businesses in modern condition of the management.

Key words: the labor capital, enterprises restaurant facilities, personnel, growing, structure of the personnel.

УДК 37.091.12.011.3–051

Лобода С.М.

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ СУЧАСНОГО ПЕДАГОГА

У цій статті сформульовано інформаційно-комунікаційні підходи до становлення творчої особистості сучасного педагога, а також змістовну складову функціонального поля матеріалів педагогічної публіцистики. Визначено інтеграційну систему принципів формувальної дії засобів масової інформації. Доведено, що педагогічна публіцистика може сприяти формуванню педагогічної свідомості, забезпечуючи тим розвиток гуманітарного знання і збагачуючи педагогічну науку й педагогічну практику.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні підходи, особистість педагога, Інтернет-технології, педагогічна публіцистика.

Ідея створення єдиного освітньо-інформаційного простору змінила пріоритети впровадження професійної педагогічної діяльності: на зміну виконавській діяльності педагога прийшла діяльність проблемно-дослідницького характеру, орієнтована на створення інноваційного досвіду. У зв'язку з цим на сучасному етапі актуалізується проблема розвитку творчого потенціалу педагогів у процесі засвоєння професійно значущої інформації.

Очевидні сплески ЗМІ у ХХ столітті привернули увагу міжнародної спільноти до питань вивчення засобів масової інформації з огляду на їхній реальний усебічний вплив на особистість людини. ЮНЕСКО стало ініціатором широкої дискусії щодо визнання ЗМІ як дійсного джерела знань. Ще в 1973 р. Міжнародною радою кіно і телебачення (СІСТ) було запропоновано таке визначення: „Під вивченням ЗМІ треба розуміти дослідження, викладання й вивчення сучасних засобів спілкування й висловлення, які належать до специфічної й автономної сфери знань у педагогічній теорії і практиці, на відміну від застосування їх як додаткового засобу при викладанні і вивченні інших галузей знань” [4, с. 16].

Як зазначено у Звіті Міжнародної комісії з освіти для ХХІ століття (підготовлений для ЮНЕСКО, видання Unesco, 1996 р.), концепція освіти впродовж усього життя видається одним з „ключів до входу в ХХІ століття”. Вона стирає традиційну різницю між освітніми рівнями, що потребує набуття новітнього механізму вміння вчитися. Вироблення вмінь

користуватися ЗМІ як оволодіння методикою здобуття знань є цілком виправданим: „Вправи, спрямовані на розуміння побудови зображення, на класифікацію типів телепередач, на аналіз тележурналу, постають у цьому світлі не просто симпатичними додатками до шкільного курсу, на яких можна й заощадити час, а базою для тієї мінімальної освіти, яка відтепер є складовою загальної культури” [Там само]. Новітня концепція навчання вимагає вивчення мас-медіа як культурної цінності, яка постає рушійною й провідною силою процесу формування соціально-активної творчої особистості. Новаторський характер практики освітньої роботи із ЗМІ ламає традиційний розподіл ролей (учитель-оповідач, учень-пасивний слухач): сучасний освітній діалог відбувається за правилами динамічної логіки. У цьому розумінні вивчення ЗМІ набувають значення, яке наближає їх до статусу базових знань, бо вони є джерелом знань, але також і способом творчого осмислення набутої інформації.

Творчу особистість учителя, якої так потребує сучасна українська школа, можна сформувати тільки у відповідному творчому середовищі, що оточує майбутнього вчителя. Проблема формування навичок педагогічної творчості вчителя представлена в українській педагогічній науці серйозним історіографічним списком. У вирішенні актуальних питань цієї проблеми на сучасному етапі зробили свій внесок І. Зязюн, Б. Коротяев, В. Кремень, В. Курило, І. Підласий, С. Сисоєва та ін. Сучасна наукова думка стосовно визначеної проблеми рухається в напрямку від розробки загальної теорії творчості до знаходження шляхів навчання творчої діяльності.

Проте актуалізований у нашому дослідженні відповідно до його теми й завдань інформаційно-комунікативний бік проблеми творчого розвитку вчителя на сьогодні ще не знайшов свого науково-педагогічного вирішення.

Ураховуючи тенденції розвитку сучасного суспільства крізь призму постійного оновлення інформаційного простору, у цій статті ми взяли собі за мету сформувати інформаційно-комунікаційні підходи до формування творчої особистості сучасного педагога.

Результати сучасних соціологічних і психологічних досліджень у галузі соціальних комунікацій доводять, що однією з конститутивних ознак публіцистики є формування громадської думки, вплив на свідомість і поведінку особистості (К. Абульханова-Славська, Г. Гранатов, Р. Келлі, О. Леонт'єв, Т. Мальковська, В. Петровський, А. Реан, М. Ципро). Якщо метою публіцистики взагалі є виховання широких громадських мас, то призначення педагогічної публіцистики – виховання творчо активної особистості педагога, здатного розуміти й професійно оцінювати педагогічні проблеми, факти, явища.

Російський дослідник Є. Прохоров стверджує: „Свою роль вихователя мас, соціального педагога публіцистика виконує поряд з багатьма іншими засобами громадського виховання, посідаючи своє специфічне місце. Виховання в школі молодого покоління проводиться головним чином на базі навчання основ науки. Виховання в процесі праці своїм об'єктом визначає людей, які вже більш-менш сформувалися, але вдосконалюються в ході виробничої діяльності колективу. Особливий характер має також і самовиховання. Величезну соціально-педагогічну роль у житті суспільства посідає мистецтво, яке займається „вихованням почуттів”, формуванням світогляду людей, емоційно-образною за формою орієнтацією у світі явищ соціального життя. Педагогічна публіцистика пов'язана з усіма цими видами й напрямками виховання, діє в згоді з ними, спираючись на них і, у свою чергу, служить опорою для них. Соціально-педагогічна „справа” публіцистики специфічна тим, що своїм об'єктом називає все суспільство (а не певний віковий або професійний контингент)” [13, с. 115 – 116].

Педагогічна значущість змісту матеріалів педагогічної публіцистики для професіоналів полягає в наявності актуальної інформації про вчительську професію, конкретних прикладів з педагогічної практики, наукових практично-цінних висновків, рекомендацій, порад тощо.

Сформулюємо змістовну складову функціонального поля матеріалів педагогічної публіцистики щодо навчально-виховних завдань процесу формування творчо активної особистості педагога.

Інформаційна функція висвітлює широкий спектр ідей виховання й освіти, знайомить з реальними зразками практичного вирішення питань шкільного життя, репрезентує яскраві образи педагогів минулого й сьогодення. Уважне вивчення змісту публіцистичних матеріалів збагачує та розвиває світогляд учителя, допомагає зрозуміти суть науково-теоретичного матеріалу.

Мотиваційна функція пробуджує в учителя професійний інтерес, прагнення розширити й поглибити свої пізнання про вчительську працю, отримати практично цінну інформацію. Ця функція педагогічної публіцистики покликана привернути увагу найширшого кола читачів до особистості педагога, сприяти зміцненню його авторитету, до обговорення питань, пов'язаних з професійно-педагогічною діяльністю вчителя-вихователя.

Функція, що орієнтує, дозволяє використовувати знання, подані у творах педагогічної публіцистики як керівництво до дії у своїй професійній діяльності, як орієнтир у формуванні ідеалу вчителя через персоніфікований досвід педагогів-публіцистів; надає вчителю можливість шукати в публіцистичних матеріалах нові ідеї й цікаві факти в практиці виховання та навчання, вибираючи зразки для наслідування.

Організаторська функція розвиває педагогічне мислення, творчі здібності, формує дослідницькі вміння й навички. Важливим при реалізації цієї функції є те, що педагог не просто пасивно сприймає пропоновані шляхи, але й самостійно в процесі читання доходить певного висновку.

Виховна функція залучає до цінностей учительської праці: душевна щедрість, щира любов до дітей, безперервний творчий пошук, необмежена вірність педагогічній справі тощо.

Практична функція виробляє вміння й навички застосування знань педагогічної публіцистики в практичній діяльності. Забезпечує професійно-педагогічне самовиховання, тобто розвиток соціально-етичних властивостей особистості, адаптація індивідуальних особливостей учителя до вимог педагогічної діяльності, підвищення професійної компетентності й формування особистості вчителя, який має власний педагогічний почерк.

Від змісту педагогічної публіцистики багато в чому залежить процес самовиховання вчителя. Інформаційний банк педагогічної публіцистики стимулює пізнавальну самостійність, творче мислення майбутнього вчителя при вирішенні педагогічних завдань і ситуацій, що вимагають інтерпретацію знань про вчительську працю та їхнє практичне застосування. Інформація педагогічної публіцистики, що стала для вчителя особистісною, глибоко усвідомленою цінністю, формує систему дій із самовдосконалення.

Самоосвітня функція забезпечує вчителя цінними педагогічними відомостями, знаннями, необхідними для практичної діяльності, пробуджує й розвиває пізнавальні здібності вчителя, його зацікавленість і позитивну мотивацію до набуття знань про вчительську працю. Багата за змістом педагогічна публіцистика зацікавлює й спонукає до самостійного розв'язання теоретичних і практичних проблем, створюючи передумови до подальшого творчого пошуку.

Через свою функціональну навантаженість педагогічні матеріали періодичної преси сприяють формуванню педагогічної свідомості, під якою, за визначенням С. Дніпрова, уявляється „сукупність смислів і значень професійної діяльності, що функціонують у вигляді уявлень, понять і категорій та відбитих у мотивах, ціннісних орієнтаціях та поведінкових установках” [5, с. 10]. Тобто педагогічна публіцистика може забезпечити істотну складову педагогічної свідомості: сформувати уявлення, поняття, категорії й відбитися в професійній педагогічній діяльності.

Процес формування творчо активної особистості відбувається на основі всебічної соціальної орієнтації у фактах і подіях, що характеризують сучасну освіту. Педагогічна публіцистика робить процес виховання максимально ефективним, активно впливаючи за допомогою й логічних засобів, й образно-емоційних на всі боки свідомості – раціональний

(ідеї, поняття, думки, оцінки, погляди), емоційний (відчуття, настрої, уявлення), вольовий (потяги, прагнення, спонукання).

Педагогічна публіцистика здатна емоційно впливати на особистість. М. Черепанов зазначає: „Тільки тоді слова, сказані або надруковані, „бентежать, турбують, пробуджують”, коли для письменника-публіциста його літературна справа є справою його життя, картою, на яку поставлено все” [16, с. 119]. Чим більше уваги приділяє автор вияву вчителем багатства й щедрості душі, його майстерності, ініціативи в справі виховання й навчання, тим більше в нього можливостей емоційно відбити творчий характер учительської праці. Педагог, вивчаючи зміст педагогічної публіцистики, залучається до пошуку емоційної інформації, яку може використовувати для осмислення того, що відбувається. При цьому він переживає різні почуття, тобто „ставлення до змісту у формі безпосереднього переживання” [14, с. 140], як-от: радість, жаль або розчарування. Значущість цих емоцій полягає в тому, що вони створюють міцний фундамент для визначення власного ставлення до змісту матеріалу публіцистичного твору й усіх можливих спонукань до дії.

Зміст педагогічної публіцистики стимулює творчу активність педагога. Відомий письменник-публіцист А. Аграновський писав з цього приводу: „Зміст публіцистики повинен пробуджувати думку. Коли письменник, сідаючи за стіл, шукає новий поворот теми, новий сюжет, нові слова, усе це робиться для того, щоб повести читача шляхом думки” [1, с. 4]. Багата за змістом педагогічна публіцистика знайомить свідому громадськість з психолого-педагогічними спостереженнями безлічі талановитих досвідчених педагогів, спрямовує їхні власні думки на такі предмети, що легко могли б випасти з-під їхньої уваги [15, с. 50]. При вивченні особливостей змісту педагогічної публіцистики неминучим є звернення до персоналій видатних учених-педагогів, учителів-практиків, які водночас були письменниками-публіцистами, редакторами освітніх видань.

У сучасному науковому педагогічному дискурсі основний зміст понять „інформаційна” й „комунікативна” технологія формується навколо технічного компонента, акцент ставиться на вмінні використовувати технічні засоби для організації збереження, обробки й передачі інформації при виділенні цього процесу в діяльності вчителя [6].

Інакший погляд на визначення цих понять формується, якщо ключовим компонентом терміна розглядається „інформація”. При такому підході в центрі наукової уваги стає процес сприйняття інформації людиною, операції з інформацією в професійній діяльності вчителя. О. Шилова визначає інформаційну компетентність викладача таким чином: „Здатність вирішувати завдання формування й засвоєння інформаційно-педагогічного середовища як професійно-педагогічної діяльності на базі теоретичних знань і відпрацьованих на їх основі практичних способів використання сучасних інформаційних технологій” [17, с. 149 – 158]. Це визначення містить необхідні в діяльності викладача знання й професійно-педагогічні здібності. Структура визначальних у такому напрямку понять „інформаційна” й „комунікативна” технології виражається через компоненти, орієнтовані на роботу з інформаційним потоком, які згідно з системним підходом передбачають синтез теоретичних знань і практичних навичок та включають низку здібностей професійно-педагогічної компетентності вчителя, а також розширюють кількість інформаційних носіїв – від Інтернету до друкованих.

На сучасному етапі українська педагогічна система активно включається в життя світової спільноти. У зв'язку з цим гостро постає проблема комунікативної освіти. Комунікативні знання й уміння все більше визнаються обов'язковим компонентом професіоналізму сучасного фахівця, а отже, необхідним компонентом сучасної освіти.

У сучасній науковій літературі педагогічна професійна комунікація розглядається як специфічна форма спілкування, дискурсу, формування якої ґрунтується на вивченні риторики, теорії й культури мови, соціальної та педагогічної психології, етичних принципів і норм, досліджується з позицій міжособистісної, групової, міжкультурної й технічної комунікації [8; 9; 10 та ін.]. Сьогодні наукова й соціальна взаємодія, групова робота фахівців, формальні й неформальні професійні та наукові контакти все ширше здійснюються через

Інтернет-технології, через академічні Інтернет-співтовариства. Розглянемо особливості педагогічної групової професійної комунікації й дискурсу в електронному середовищі на прикладах існуючих академічних Інтернет-співтовариств. Можливість реалізації такої професійної взаємодії була обґрунтована ще в 1968 р. керівниками проекту ARPA Д. Ліклідером (J.C.R.Licklider) та Р. Тейлором (Robert Taylor) [18, с. 295 – 299].

Одним із видів групової комунікації є співтовариства фахівців, що утворюють відносно замкнуті субпростори – за певною професійною спеціалізацією або інтересами. Результатом їхньої діяльності в комп'ютерних мережах є формування нових форм комунікації між людьми, що функціонують, за висловом М. Коула [7], у „п'ятому вимірі” як мережеві, віртуальні або Інтернет-співтовариства (Internet-community). Цей новий вид соціальних груп є співтовариством людей, які спілкуються між собою за певною тематикою й використовують Інтернет-технології як основний засіб комунікації для організації групової взаємодії учасників співтовариства.

До найбільш поширених Інтернет-технологій за типом комунікації „більшість до більшості”, на яких переважно будуються академічні мережеві співтовариства, належать такі:

- 1) електронні дискусії або форуми з використанням певного програмного забезпечення для їхньої підтримки (телеконференції, списки розсилки, веб-форуми, чати тощо);
- 2) Інтернет-конференції з можливістю обговорення розміщених статей;
- 3) електронні журнали, що надають експертну інформацію про стан предметної галузі (зворотний зв'язок з автором, найчастіше організований за допомогою електронної пошти);
- 4) електронні бібліотеки як поєднання комунікації фахівців, організацій і технологій.

Для позначення першої форми комп'ютерно-опосередкованої комунікації використовується термін „дискусія”, що узагальнює різні Інтернет-технології. За аналогією до традиційної комунікативної моделі дискусії [11, с. 217] електронна дискусія є комунікативною моделлю, у якій кілька активних суб'єктів (передплатників на певну тему телеконференції, список розсилки, веб-форум або чат) пов'язані між собою певним ставленням до загальної проблеми, зазначеної в назві телеконференції, списку, форуму або спеціально обраній темі, близькій інтересам учасників. Окрім наявності загальної теми, в електронних дискусіях, як і в традиційних, може бути присутнім ведучий, ініціатор дискусії – модератор (вступне слово, репліки в ході дискусії, заключне слово), а тексти мають аргументований характер (різні або протилежні погляди – теза, антитеза) [12, с. 343]. Електронні дискусії дають їхнім учасникам можливість швидше зорієнтуватися в інформації своєї та суміжної галузі, отримати найбільш цінну інформацію „з перших рук”, розтлумачити певні важливі деталі [3, с. 139 – 158]. Технологічно реалізованою особливістю участі в таких електронних дискусіях є свобода вибору (передплатувати – не передплатувати, брати участь – не брати участь в обговоренні, зберігати – зняти передплату).

Більшість наукових конференцій мають сувору ієрархічну структуру, що не завжди просто реалізувати для певної галузі знань. Серед найвідоміших великих ієрархій, які поширені в усьому світі, можна назвати soc – політика, суспільне життя, comp – комп'ютерна, news – новини Інтернету тощо. Деякі конференції мають статuti, у яких указуються загальні правила проведення дискусії, заохочувальна тематика, попередження про прийнятну поведінку тощо. Для того, щоб не повторювати обговорення й питання, що найчастіше ставляться на певну тему, звичайно раз на місяць робиться розсилка таких питань з відповідями на них.

Список розсилки (mailing list) є сервісом розмноження повідомлень, заснованим на поштовому сервісі. Уперше списки розсилки були створені в мережі BITNet. Найпопулярнішими програмами створення й підтримки списків розсилки електронною поштою є Majordomo і Listserv. Існують відкриті розсилки (для всіх охочих), закриті (для певного кола), безкоштовні (існують за рахунок ентузіазму творців, спонсорської підтримки, платних рекламодавців) і платні. Списки розсилки до сьогодні є популярною Інтернет-

технологією, яку використовують з різною метою – інформування про поточні події (надходження на веб-сайт, хід підготовки конференції, організацію групової дискусії, електронного семінару та інших видів професійної комунікації).

Веб-форуми розміщуються на веб-сайтах і надають можливість розмістити введене у вікно веб-форми повідомлення на його сторінці відразу після відправки повідомлення на веб-сервер. У випадку модеруючого (керованого) форуму повідомлення заздалегідь рецензуються, після чого розміщуються або видаляються за рішенням модератора. Веб-форуми можуть використовуватися й для консультування за певною темою, тоді питання через деякий час доповнюються відповіддю експерта, посиланням на довідкові матеріали.

Інтернет-конференція – форма наукової педагогічної комунікації, яка з'явилася зовсім недавно й реалізована на основі веб-технологій. Вона є аналогом проведення традиційних конференцій з відповідними етапами:

- 1) оголошення про проведення конференції через списки розсилки, запрошення на веб-сайті конференції тощо;
- 2) збір тез або статей, оформлених за певними правилами в будь-якому електронному форматі (найчастіше текстовий, HTML або pdf);
- 3) розміщення матеріалів на сайті для вільного доступу до Інтернету з можливістю обговорення статей (оцінка статті, розміщення відгуку) та зворотним зв'язком через електронні адреси авторів.

Матеріали Інтернет-конференції можуть публікуватися в друкованому або зберігатися тільки в електронному форматі, а також існувати в обох форматах, вони передбачені для тривалого зберігання на веб-сервері.

Інтернет-конференція може передувати традиційній конференції, тоді вона використовується для знайомства з учасниками й пропонованими для обговорення темами. Існує безліч прикладів поєднання комунікації в різних дискусійних технологіях, традиційних конференціях і в Інтернет-співтовариствах [18, с. 295 – 299]. Винятковими з цього опису прикладами є щорічна республіканська відкрита наукова конференція „Сучасні проблеми інформатизації” (з виданням праць конференції) і Міжнародна електронна наукова конференція „Нові технології в освіті” (з виданням матеріалів конференції), що проводяться, за твердженням організаторів – Воронезького державного технічного університету й Воронезького державного педагогічного університету, у дистанційному режимі, але матеріали конференції учасниками не обговорюються й не розміщуються у відкритому доступі, як це прийнято на традиційних і Інтернет-конференціях. На наш погляд, неправильним є використання в подібних випадках термінів „відкрита”, „дистанційна”, „електронна” конференція, що вживаються для електронних конференцій, заснованих на веб-технологіях з елементами традиційної наукової дискусії (форум, обговорення доповідей), реалізованої засобами Інтернет-технологій (електронна пошта, форум, веб-сайт).

Серед особливих характеристик Інтернет-конференцій можна назвати такі можливості:

- 1) підключення до участі в будь-який час у рамках терміну проведення конференції (звичайно значно більше 3 – 5 днів, як прийнято в традиційних конференціях) або під час підготовки конференції;
- 2) доступ до всіх представлених матеріалів у електронній формі й для учасників, і для відвідувачів веб-сайту (порталу);
- 3) навігація й пошук за гіпертекстовою структурою матеріалів.

Електронні бібліотеки (electronic or virtual libraries) є керованою колекцією інформації в сукупності з відповідними сервісами. У цьому контексті йдеться про електронні бібліотеки (ЕБ), доступні з Інтернету, реалізація яких може бути здійснена на будь-якому придатному апаратному й програмному забезпеченні, що підтримує процедури пошуку, вибору, архівації, структуризації інформації. ЕБ включають бібліографічну, реферативну або повнотекстову оцифровану інформацію, електронну форму замовлення на пошук або пересилку знайденої інформації (через традиційну або електронну пошту в більшості випадків за плату), іноді

посилання на інші Інтернет-ресурси з повнотекстовою інформацією або на видавництва. Обслуговування користувачів відбувається за аналогією до традиційних бібліотек, але одна з особливостей полягає в тому, що користувач отримує доступ не з будівлі бібліотеки, а зі свого комп'ютера. До інших особливостей належить автоматизований пошук та обробка інформації, можливість оновлення ресурсів, доступність 24 години на добу, поява нових форм подання інформації тощо [2, с. 13].

Електронне наукове фахове видання – документ, інформація в якому представлена у формі електронних даних, що пройшов редакційно-видавниче опрацювання, призначений для поширення в незмінному вигляді, має вихідні відомості та включений до затверджених ВАК України переліків наукових фахових видань, у яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора та кандидата наук і на які можна посилатися в наукових статтях та дисертаціях. Електронні журнали в Україні започатковуються згідно з Наказом ВАК України „Про затвердження Порядку внесення електронних наукових фахових видань до Переліку наукових фахових видань, у яких можуть публікуватися основні результати дисертаційних робіт”.

Згідно з „Положенням про електронні наукові фахові видання” Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського здійснює зберігання електронних фахових видань, включення інформації про статті з них до загальнодержавної реферативної бази даних, розміщення цих видань на сайті та забезпечення безкоштовного доступу до повних текстів статей. Список офіційно зареєстрованих електронних фахових видань на початок 2005 р. налічував лише п'ять видань, серед яких не було жодного педагогічного (Анали Мечниковського інституту / Інститут мікробіології та імунології ім. І. І. Мечникова (Харків) – видається з 2005 року; Державне управління: теорія та практика / Національна академія державного управління при Президенті України (Київ) – видається з 2005 року; Наукові доповіді НАУ / Національний аграрний університет (Київ) – видається з 2005 року; Спортивна наука України / Львівський державний інститут фізичної культури – видається з 2005 року). На початок 2010 р. список електронних фахових видань з різних наук налічує 31, серед них три педагогічні (табл. 1).

Таблиця 1.

Електронні педагогічні наукові фахові видання України

№ з/п	Назва видання	Засновник, видавець	Дата включення до реєстру	Вид	Мова
1.	Народна освіта (педагогічні науки)	Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів, Інститут педагогіки АПН України, Міжнародний освітній фонд ім. Ярослава Мудрого	20.09.07	Електронні наукові фахові видання	Укр.
2.	Науковий вісник Донбасу. Серія „Педагогічні науки” (педагогічні науки)	Луганський національний університет імені Тараса Шевченка, Донбаський державний технічний університет	25.05.09	Електронні наукові фахові видання	Укр.
3.	Теорія та методика управління освітою (педагогічні науки)	Університет менеджменту освіти	25.05.09	Електронні наукові фахові видання	Укр.

Частіше можна зіткнутися з електронними копіями педагогічних видань, якими є, наприклад, розташовані на офіційному сайті Національної бібліотеки електронні аналоги фахових педагогічних видань вищих начальних закладів тощо.

Серед технологій, що використовуються для функціонування Інтернет-співтовариства, ми розглянули електронні дискусії (телеконференції та їхні дискусійні групи, списки розсилки, веб-форуми, чати), Інтернет-конференції, електронні журнали й електронні бібліотеки. Кожна з цих технологій має свої комунікативні особливості (наприклад, документування, спілкування з незнайомими людьми тощо), більшість з яких можна розглядати за аналогією до традиційної комунікації. Електронні комунікації не замінюють, а доповнюють та зміцнюють існуючі форми професійної педагогічної комунікації, розширюють її межі за рахунок нових можливостей інтерактивності та свободи контактувати в новому комунікативному просторі й часі. Перешкодами для реалізації ефективної комунікації постають психологічні бар'єри, елітарний ухил (доступність тільки для грамотних користувачів, що мають доступ до Інтернету), якість електронних текстів тощо. Забезпечення високого рівня їх ефективності за допомогою зваженого вибору тематики, установлення регламенту, розробки технологій, планування очікуваних результатів можна виділити як пріоритетні завдання української педагогіки в умовах євроінтеграції освітнього простору.

Педагогічна публіцистика може забезпечити істотну складову педагогічної свідомості: сформувати уявлення, поняття, категорії й відбитися в діяльності. Педагогічна публіцистика, окрім своєї родової функції – формувати суспільну свідомість, за певних умов (підбір відповідних текстів, опора на вітагенний досвід, мотивація, стимулювання, написання педагогічних текстів і т. ін.) у силу своїх видових особливостей може сприяти формуванню педагогічної свідомості, забезпечуючи тим розвиток гуманітарного знання, збагачуючи педагогічну науку й педагогічну практику.

Таким чином, змістовна характеристика поняття „педагогічна публіцистика”, аналіз виконуваних педагогічною публіцистикою функцій, досвіду використання педагогічної публіцистики в освітньому процесі, можливих умов організації пізнавально-практичної діяльності майбутнього вчителя зумовили виділення низки принципів організації роботи з матеріалами педагогічної публіцистики в процесі формування творчої особистості педагога: принцип системно-історичного вивчення матеріалів педагогічної публіцистики; принцип цільового призначення текстових матеріалів педагогічної публіцистики; принцип повноти текстових матеріалів педагогічної публіцистики; принцип відносної самостійності текстового публіцистичного матеріалу; принцип гнучкості публіцистичних матеріалів про вчительську працю; принцип „зворотного зв'язку”; принцип педагогічного моніторингу.

На сучасному етапі очевидними стають суперечності між суспільною потребою у формуванні соціально активної творчої особистості, щонайпотужнішими можливостями засобів масової інформації й способами їх формувальної дії. У нашому дослідженні визначена інтеграційна система принципів формувальної дії в діяльності засобів масової інформації, що включає такі позиції: відповідність науковим основам становлення й розвитку особистості; ціннісна орієнтація; комплексний підхід; адекватність, соціальний доказ, соціальне збереження особистості.

Звернення до виховного й гносеологічного потенціалу педагогічної публіцистики не вичерпує всіх проблем професійної підготовки майбутніх учителів, проте дозволяє виявити перспективи подальших досліджень, які постають в системі професійно-творчого становлення майбутнього фахівця: методики формування і методики залучення до професійного інформаційно-комунікаційного середовища тощо.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Аграновский А. А. Суть дела: Заметки писателя / А. А. Аграновский. – М.: Сов. Россия, 1968. – 84 с.
2. Армс В. Электронные библиотеки: учеб. пособие для обучения в вузах по курсам „Информатика” и „Информационные системы” / В. Армс. – М.: ПИК ВИНТИ, 2001. – 274 с.

3. Войскунский А. Е. Научная коммуникация в условиях автоматизации / А. Е. Войскунский // Психологические проблемы автоматизации научно-исследовательских работ / под ред. М. Г. Ярошевского, О. К. Тихомирова. – М.: Наука, 1987. – С. 139 – 158.
4. Гоне Ж. Освіта і засоби масової інформації / Ж. Гоне; пер. з фр. М. Марченко. – К.: Вид-во „К.І.С.”, 2002. – 100 с.
5. Днепров С. А. Генезис научного педагогического сознания: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: спец. 13.00.01 „Общая педагогика, история педагогики и образования” / С. А. Днепров. – Екатеринбург, 2000. – 45 с.
6. Колин К. К. Фундаментальные основы информатики: учеб. пособие для вузов / К. К. Колин. – М.: Академ. проект; Екатеринбург: Деловая кн., 2000. – 350 с.
7. Коул М. Культурно-историческая психология. Наука будущего / М. Коул. – М.: Когито-Центр, 1998. – 432 с.
8. Леонтьев А. А. Педагогическое общение / А. А. Леонтьев. – М.: Знание, 1979. – 47 с.
9. Новые инфокоммуникационные технологии в социально-гуманитарных науках и образовании // Современные состояние, проблемы, перспективы развития: материалы Междунар. интернет-конф., проходившей 15.01 – 29.03.2002 на информ.-образоват. портале www.auditorium.ru / Ин-т „Открытое о-во” (Фонд Сороса – Россия); под общ. ред. А. Н. Кулика. – М.: Логос, 2003. – 412 с.
10. Опыт самообразования и сотворчества в сетевой группе СТОИК / В. В. Анненков, В. Ф. Взятыхшев, Ю. И. Лобанов, А. А. Овсейцев. – Вып. 67. – ИСТО МЭИ, ПМ-210, 29.01.03. – 34 с.
11. Основы теории коммуникации: учебник / под ред. М. А. Василика. – М.: Гардарики, 2003. – 615 с.
12. Педагогическая риторика / под общ. ред. Н. А. Ипполитовой. – М., 2001. – 346 с.
13. Прохоров Е. П. Публицист и действительность / Е. П. Прохоров. – М.: Изд-во МГУ, 1975. – 316 с.
14. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии: в 2 т. / С. Л. Рубинштейн. – М.: Педагогика, 1989. – Т. 2. – 1989. – 328 с.
15. Ушинский К. Д. О пользе педагогической литературы / К. Д. Ушинский // Ушинский К. Д. Наука и искусство воспитания / сост. С. Ф. Егоров. – М.: Образование и бизнес, 1994. – 207 с. – С. 42 – 60.
16. Черепанов М. С. Проблемы теории публицистики / М. С. Черепанов. – М.: Мысль, 1971. – 192 с.
17. Шилова О. Н. Информационная культура в профессиональной подготовке современного педагога / О. Н. Шилова // Известия Рос. гос. пед. ун-та им. А. И. Герцена. Психолого-педагогические науки (педагогика, теория и методика обучения). – С.-Пб., 2004. – № 4 (9). – С. 149 – 158.
18. Rheingold H. (1996). The virtual Community. Making Connections. Reading in Relational Communication / К. М. Galvin and P. Cooper (ed.), Roxbury Publishing Company. – P. 295 – 299.

Лобода С.Н.

ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАЦИОННЫЕ ПОДХОДЫ К ФОРМИРОВАНИЮ ЛИЧНОСТИ СОВРЕМЕННОГО ПЕДАГОГА

В этой статье сформулированы информационно-коммуникационные подходы к становлению личности современного педагога, а также содержательная составляющая функционального поля материалов педагогической публицистики. Определена интеграционная система принципов формирующего действия средств массовой информации. Доказано, что педагогическая публицистика может способствовать формированию педагогического сознания, обеспечивая тем развитие гуманитарного знания и обогащая педагогическую науку и педагогическую практику.

Ключевые слова: информационно-коммуникационные подходы, личность педагога, Интернет-технологии, педагогическая публицистика.

*INFORMATION AND COMMUNICATION APPROACHES TO PERSONALITY DEVELOPMENT
OF CONTEMPORARY TEACHER*

In the article the information and communication approaches to personality development of contemporary teacher are substantiated, as well as the content component of the functional field of educational press materials. The integrational system of principles of mass media forming function is defined. Educational press is proved to be conducive to the formation of educational consciousness, provides development of liberal arts, and enriches educational science and practice.

Key words: information and communication approaches, teacher's personality development, Internet technologies, educational press.

УДК 371.134:5

Мартинюк М.Т., Декарчук М.В., Хитрук В.І.

***СИСТЕМНО-ГАЛУЗЕВИЙ ПІДХІД ДО ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ
ПРИРОДОЗНАВЧИХ ДИСЦИПЛІН В УМОВАХ НЕПЕРЕРВНОЇ
ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ***

В статті представлено результати проектування дидактичних моделей підготовки вчителів природознавчих дисциплін на основі системно-галузевого підходу в умовах неперервної педагогічної освіти. Дано теоретичне обґрунтування відповідних змін і рекомендацій до проекту “Концепції розвитку неперервної педагогічної освіти”.

Ключові слова: природознавча освіта, моно- і поліпредметна концепції підготовки вчителів, системно-галузевий підхід до підготовки вчителів природознавчих дисциплін, система дидактичних моделей підготовки фахівців-педагогів природничого профілю.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку вищої педагогічної освіти природознавчого спрямування необхідна підготовка широкопрофільних фахівців, які мають належний рівень фундаментальної природничо-наукової підготовки, володіють ґрунтовними вузькопредметними знаннями і навичками та, безперечно, необхідний рівень професійно-педагогічної компетентності. Саме у такий спосіб можливе забезпечення високого адаптаційного потенціалу майбутніх учителів та їх конкурентоспроможність на ринку праці.

У даний час існує суперечність між потребами загальноосвітньої школи у вчителів природничо-наукових дисциплін і традиційною практикою підготовки вчителів природничо-наукових дисциплін у вищій педагогічній школі на основі монопредметної концепції. Так, наприклад, рамками кваліфікацій передбачено підготовку бакалаврів (магістрів) біології, природознавства, хімії і географії (галузь знань 0401 Природничі науки – чотири напрямки підготовки) та фізики (галузь знань 0402 Фізико-математичні науки). Отже, вчителів які забезпечують викладання навчальних предметів природничого профілю готують аж за п'ятьма напрямками підготовки. Як наслідок, молодий фахівець-педагог відповідно до свого фаху має в основній школі 5-7 годин тижневого навантаження і 2-3 години в старшій школі. Цілком очевидно, що цей факт є визначальним чинником плінності педагогічних кадрів природничого профілю і, як наслідок, відсутності в пересічній (зокрема, в сільській та малокомплектній) школі висококваліфікованих учителів з окремих природничо-наукових предметів. Це спонукає вищу педагогічну школу шукати шляхи і засоби модернізації системи педагогічної освіти природознавчого спрямування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз сучасного стану проблеми показав, що виявленню напрямів, способів і прийомів розв'язання проблеми підвищення якості педагогічної освіти через розвиток педагогічних систем як головних функціональних компонентів будь-якої освітньої системи в цілому присвячені праці П.Атаманчука, В.Бикова,